

Landskap: Småland Upptecknat av: Blenda Andersson
Härad: Allbo Adress: Skörda, Vislanda
Socken: Vislanda Berättat av: Min fader
Uppteckningsår: 1943 Född år 1828 i Vislanda

Ortnamnssägner, Varulv. i	s. 1-9.
Varulv.	s. 1.
Krok och den onde.	s. 3.
Bländasägnen.	s. 6.
m.m.	

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9213 /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ortsnamn.

Gårdsnamnet Skörda i Vislanda socken hette i kyrkboken på 1600-talet Sjöreda. Sägningen förmäler att här fordom funnits en sjö.

Hemmanet Ulvsboda i Vislanda s:n har sitt namn efter följande folksägen: "Mannen å hustrun i Ulvsboa va ute på ängen å höstade. Just som mannen gick å slådde, kastade an lien å geck åt boskana. Å fösta han hade gått, kom en stor varg å rusade på kvinnan, å bet å rev å slet i henna kläa å holl alldeles på å riva ihjäl na. Hong skrek å ropade på sin man av alla kraftä, att han skolle komma å hjälpa na, för en vaaj ville riva ihjäl na. Kvinnan värjde se å slo vaajen mä rävsan så bra hong orkade, så te sist sprang han ing i haven. Strax därefter köm henna man fram, å då talte hong om fö hömen, att en stor vaaj vatt framme å holl på å riva ihjäl na. Å så skällde hong på sin man fö han inte köm å hjälpte na, då hong skrek på an.

Men mannen bara skratta åt sin hustru, å då feck hong si, att han hade tråa av henna kläa mellan sina tennä(tänder). "Twi-ware", sa kvinnan, å spotta tre gangä. "Ja tro du ä en varulv".

? (ej visst)
lest)

ACC. N:R M. 9213:2.

Å mä däsamma va förtrollningen övä mannen bruten, så han slapp å va varulv.

En mansperson blev en varulv, nä modern, då hong va mä barnet, kröp ijömen en märalätta, för hong skulle få lätt för å barna. Detta barn konne skefta ham å ble en varulv.

Upptecknat av Blenda Andersson,
Skörda, Vislanda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 9213:3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hur sjön Kölnen i Vislanda s:n uppkom och hur hemmanet Röshult fick sitt namn.

Hemmanet Röshult i Vislanda s:n skrevs i kyrkboken på 1600-talet för Rösshult, men allmogen kallar det Röselt. Sägner förmäler, att den förste som bosatte sig i Röshult, kölnade rössel å brände fällor. Å en gang nä han kölnade ett rössel, som allti kölnades på våren, geck elden över å böjte jordbrenne på flera tunnland på anras ägå. Elden jordbrann hela sömmarn och spred sig långt ut i söcknen. Och elden konne inte slöckas förrän vintern kom. Där elden gått fram blev en djup sjö som kallades Kölnen. Och gården, där rösslet påtändes, kallades Röselt, vilket den kallas av allmogen än i dag.

Sjön Kölnen tappades eller sänktes på 1830-talet.

En sägen om Krok och den onde. Den förste som bosatte sig i Krokshult i Vislanda socken, hette Krij. När han kom dit å skulle börja odla å bränna fällä, grivade han sig för å hogga omkoll alla de oräknelia å grova trä som dä växte. Han satte sej på en stäjn å gronna å gronna, å va så bedrövad å vesste sej ingen rå. Så just som han satt dä, kom den onde te hömen

rus

Saga Nr 1030

ACC. N:R M. 9213: 4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

å fräjte va för han va så lässen. "Jo", sa Krok, "ja ämnar slå ned mina bopäla här, men ja grua me fö å hogga ne alla de mönne träna, så ja kan böaja bränna fällä. "Dä ska ja hjälpa daj mä", sa den onde, "om ja få hälften av äringen i all din ti". "Dä ska du få", sa Krok, som i sin lathet lövade nästan va som helst, bara han slapp å hogga ned träna självä.

Den onde fällde träna i några hogg. Å nästa vår tottade de eld på rösslet. Då dä va gjort, sa Krok, som va lika knepig, som han va lat, "vi ble ju sams om att dela äringen. Vill du ha dä som växä i joren, ella dä som växä ovanpå joren?" - "Ja tar dä som växe övanpå joren", svarade den onde. Dä året satte Krok rovä. Följande vår fräjade Krok den onde, om han ville ha dä som växte ovanpå joren, eller i joren. Den onde, som va skamsen fö han lätte lura sej året förut, svarade genast: "I år tar ja dä, som växe i jorden.

Det året sådde Krok råg. Men när de skördade råjen, va den onde så ilsk fö han blett lurad, så han försvann å kom allri mer tebaka.

Gårdnamnet Krokshult är uppkommit efter Krok, som var den förste som bosatte sig där.

ACC. N:R M. 9213:5

Ortsnamn.

Hur fyra socknar fått sina namn.

Socknarna Tjureda, Drev, Hornaryd och Asa i Kronobergs län, Småland, har fått sina namn av följande korta sägen: "Tjuren drev hornen i assen(=bakändan)". Denne sägen åtföljes av en förklaring, som lyder så: "En tjur blev lös i Tjureda, sedan gick han och drev igenom Drevs socken, och när han kom till Hornaryd, var han så ilsk så han stångade med sina horn vad han kom emot. Och när han kom till Asa, satte han hornen i assen på hövdingen, eller guden, som bodde där."

Denna sägen berättades för undertecknad, av en inföding på orten, för över 40 år sedan av en numera avliden fru, vid namn Matilda Vinberg, boände i Växjö.

Upptecknat av Fröken Blenda Andersson, född den 21 december 1880 i Skörda, Vislanda socken, Allbo härad, Kronobergs län. Adr. Skörda, Vislanda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M.9213:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Blända sägnen.

Min mor hade hört denna sägen muntligen berättas av sina föräldrar som i sin tur hört den muntligen berättas, då sägnen muntligen gått från släktled till släktled.

Danskarna inträngde i landet här i Varend och härjade, plundrade och brände. Männen i Varend voro borta i krig, så kvinnor och barn voro värnlösa. I Oby bodde en högburen kvinna vid namn Blända, som sedermera kallades regentinnan Blända. Hon sände en budkavle till alla kvinnor i landet, att de skulle genast komma till en viss plats på en viss tidpunkt. Alla kvinnor i Varend och även kvinnor från Blekinge och andra landskap hörsammade budskapet och infunno sig. Regentinnan Blända sporde dem, om de ville vara henne behjälpliga och driva fienden ur landet, enligt hennes uppgjorda plan. Detta lovade alla.

Å Först tillredde de ett stort gästabud och bryggde starka drycker, däri nedlades sömngivande örter. Sedan sände de bud till fiendehären, att alla krigsmän voro välkomna till deras gästabud, för "våra manna är inte hemma."

Fiendehären, som intet ont anade, hastade till kvinnornas gästabud. Och när de kommo fram, skulle varje kvinna taga emot

ACC. N:R M. 9213:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en krigsman, som han varit hennes make, passa upp för honom och bära till honom mat och skänka honom starka drycker, och visa sig lika kärlig mot honom, som han varit hennes älskade.

Och varje kvinna skulle bära en stor förskärarkniv, varmed hon skar sovel och bröd till sin krigsman. Denna kniv bar hon i ett långt bälte vid sin ena sida. Regentinnan Blända hade givit kvinnorna det tecknet, att då hon lyfte upp sin kniv och höll den i vädret, skulle varje kvinna gripa sin kniv och skära halsen av sin krigsman.

Då krigsmannen ätit sig mätta och druckit sig fulla, fingo de lägga sina huvud i kvinnornas knä, och sedan lösskade kvinnorna dem tills de somnade. Då alla sovo, var tidpunkten inne för regentinnan Blända, att göra sitt tecken. Men då blevo både Blekingskvinnorna och de andra kvinnorna, som bodde utom Värends gränser, så rädda, att de sprungo hem. Men Värends-kvinnorna fullföljde sitt dåd och nedgjorde fienden. När de andra krigsmännen, som kvinnorna sprungit ifrån, vaknade och sågo vad som skett, blevo de så rädda att de flydde hals över huvud ut ur landet. När en trupp av fiendehären som var på väg till gästabudet, men ej hunnit längre än till Ströby i Skatelövs socken, fick höra av sina flyende kamrater, vad som hänt, blevo de så förskräckta, att de "strödde" sig åt alla håll. Därför fick denna by namnet Ströby, vilket den kallas än i dag.

ACC. N:R M. 9213:8.

Den plats där kvinnorna nedgjorde fienden, säges vara på en backe i Odensjö i närheten av Skäggalösa i Skatelövs socken, i Kinnevalds delen. Denna backe fick därför heta "blodberget" och kallas det än i dag. Och när kvinnorna hade fullbordat sitt blodbad, tvättade de av sig blodet i sjön Åsnen i en vik vid Skäggalösa. Därför fick denna vik heta "blodviken", vilket den fortfarande kallas.

I Skäggalösa hade en stor skara ynglingar samlats. Dessa voro för späda till att vara med männen ute i krig, då de ej hade något skägg. Dessa ynglingar hade gömt sig i Skäggalösa by, för att åse när kvinnorna nedgjorde fiendehären. Därför fick denna by heta Skäggalösa.

socken där regentinnan Blända bodde, fick heta Blädinge hennes namn, Blända.

För denna bragd fingo Värendskvinnorna lika arvsrätt med sin broder. Och samtidigt fick en Värendsbrud ensam rätt till att i sitt brudfölje, när hon red till kyrkan på sin bröllopsdag, ha förridare med musik av trummor, pukor och trumpeter, liksom då männen drog ut i fält. Och Värendskvinnorna fingo även ensam rätt att bära ett bälte omkring sin midja, som kallades "fälttecknet". Detta bälte var ett hederstecken på Värendskvinnornas mod och tapperhet i fält.

Men Blekingskvinnorna och de andra kvinnorna, som bodde utom Värends gränser, som blevo rädda och sprungo då regent-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lagda att år-
tten".

Andersson
0/3 1943

gger både
en år i Småland"
on grund av san-
år, att Blända
r klok nog att

Värend läst
i Värend. Man
ap om allmogens

nda.

LUNDS UNIV
FOLKMINNES
ARKIV

ACC. N:R M. 9213:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Den plats där kvinnorna nedgjorde fienden, säges vara på en backe i Odensjö i närheten av Skäggalösa i Skatelövs socken, i Kinnevalds delen. Denna backe fick därför heta "blodberget" och kallas det än i dag. Och när kvinnorna hade fullbordat sitt blodbad, tvättade de av sig blodet i sjön Åsnen i en vik vid Skäggalösa. Därför fick denna vik heta "blodviken", vilket den fortfarande kallas.

I Skäggalösa hade en stor skara ynglingar samlats. Dessa voro för späda till att vara med männen ute i krig, då de ej hade något skägg. Dessa ynglingar hade gömt sig i Skäggalösa by, för att åse när kvinnorna nedgjorde fiendehären. Därför fick denna by heta Skäggalösa.

Sockenⁿ där regentinnan Blända bodde, fick heta Blädinge hennes namn, Blända.

För denna bragd fingo Värendskvinnorna lika arvsrätt med sin broder. Och samtidigt fick en Värendsbrud ensam rätt till att i sitt brudfölje, när hon red till kyrkan på sin bröllopsdag, ha förridare med musik av trummor, pukor och trumpeter, liksom då männen drog ut i fält. Och Värendskvinnorna fingo även ensam rätt att bära ett bälte omkring sin midja, som kallades "fälttecknet". Detta bälte var ett hederstecken på Värendskvinnornas mod och tapperhet i fält.

Men Blekingskvinnorna och de andra kvinnorna, som bodde utom Värends gränser, som blevo rädda och sprungo då regent-

ACC. N:R M. 9213:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

innan Blända gjorde sitt tecken, blevo sedan ålagda att årligen betala en skatt, som kallades "springskatten".

Upptecknat av Fröken Blända Andersson
Skörda, Vislanda 20/3 1943

Anmärkning: Författarinnan Elin Vägner vederlägger både Bländasägnen och undertecknad i sitt verk "Tusen år i Småland" och söker påvisa, att Blända sägnen ej har någon grund av sanning, utan är en dikt av Rudbeck. Men jag påstår, att Blända sägnen fanns före Rudbecks tid. Men att han var klok nog att på sin tid uppteckna den.

m Elin Vägner gör gällande, att allmogen i Varend läst Bländasägnen i en bok, och lokaliserat sägnen i Varend. Man kunde tro, att Elin Vägner hade en aning kunskap om allmogens saknad av läsfärdighet före 1686 kyrkolag.

Blända Andersson

Skörda, Vislanda.